نشریه فرهنگ و ارتقای سلامت فرهنگستان علوم پزشکی
سال چهارم، شماره دوم، تابستان ۹۹ صفحات ۱۲۱ تا ۱۲۲

مستند حمایت‌طلبی

لزوم گسترش، ارتقا، تعمیق و روزآمدی هرچه سریع‌تر شبکه بهداشتی درمانی کشور برمبنای سیاست‌های کلی سلامت ابلاغی مقام معظم رهبری*

چکیده

گسترش شبکه بهداشتی درمانی کشور با رویکرد تضمین برخورداری عادلانه آحاد جامعه از مراقبت‌های اولیه بهداشتی درمانی، با اولویت مناطق روستایی و محروم کشور شروع و استمرار یافته است. با توجه به تجربه درخشان نقش‌آفرینی شبکه در همه‌گیری اخیر ویروس کرونا، و احتمال بالای بروز مجدد و موارد مشابه، شایسته است این نظام عادلانه، پاسخگو و شفاف، توسعه، ارتقا و تعمیق‌یافته و روزآمد شود. به همین منظور، اصول و اقدامات زیر باید در نظر گرفته شوند: تعهد اعتقادی، اخلاقی و سیاسی مسئولان نسبت به شبکه بهداشتی درمانی، رصد کلان نظام سلامت، ارتقای آموزشگاه‌های بهورزی، تحکیم جایگاه شغلی بهورزان، تأکید بر حوزه‌های ضروری سلامت، گسترش شبکه بهداشتی درمانی، تجهیز شبکه بهداشتی درمانی، تقویت برنامه رابطان بهداشتی، نظارت بر عملکرد در تمام سطوح شبکه بهداشتی درمانی، ابتنای نظام اقتصاد مقاومتی سلامت برپایه شبکه بهداشتی درمانی، ارتقای نظام آموزش عالی سلامت، ادغام پژوهش‌های سلامت در شبکه بهداشتی درمانی، تأمین استقلال مالی و اداری.

کلیدواژه‌ها: ارائه مراقبت‌های بهداشتی، خدمات بهداشتی درمانی، سیاست بهداشت

مقدمه

گسترش شبکه بهداشتی درمانی کشور از سال ۱۳۶۴ با رویکرد تضمین برخورداری عادلانه آحاد جامعه از مراقبت‌های اولیه بهداشتی درمانی، با اولویت مناطق روستایی و محروم کشور شروع و استمرار یافته است. با توجه به تجربه درخشان نقش‌آفرینی شبکه در همه‌گیری اخیر ویروس کرونا، و احتمال بالای بروز مجدد و موارد مشابه، شایسته است با اتخاذ راهبردهای «سطح‌بندی خدمات و نظام ارجاع»، «پزشکی خانواده»، و «ادغام کامل آموزش و پژوهش سلامت در شبکه»، این نظام عادلانه، پاسخگو و شفاف، که مظهر اقتصاد مقاومتی در سلامت می‌باشد، توسعه، ارتقا، تعمیق‌یافته و روزآمد شود.

هدف

تأمین، حفظ و ارتقای سلامت همه‌جانبه (جسمانی، معنوی اسلامی، روانی و اجتماعی) و ادغام‌یافته برای آحاد جامعه به صورت عادلانه، پاسخگو، شفاف و هزینه اثربخش در همه شرایط.

اصول

«اولویت پیشگیری»، «پوشش همگانی مراقبت‌ها و خدمات سلامت همه‌جانبه و جامع»، «ادغام کامل آموزش و پژوهش سلامت در شبکه»، «اولویت روستاها و مناطق محروم، دهک‌های پایین درآمدی و اقشار نیازمند و آسیب‌پذیر»، «مراقبت و حمایت جامعه برای جانبازان و جامعه معلولان کشور»، «اولویت مراقبت‌ها و خدمات در منزل و سرپایی، بر بستری»، «پوشش کامل بیمه پایه»، «هدفمند، سلامت‌محوری، مبتنی بودن بر نیازهای جامعه»، «پاسخگویی و شفافیت»، «عدم تمرکز»، «مشارکت جامعه»، «همکاری‌های بین‌بخشی»، «اطلاع‌رسانی شفاف»، «واجد اصول اقتصاد مقاومتی»، «اثربخشی، کارآیی و بهره‌وری»، «برخورداری از تکنولوژی مناسب و ارزیابی مستمر»، «رعایت استانداردهای ملی و معیارهای منطقه‌ای و جهانی»، «افزایش کیفیت و ایمنی مراقبت‌ها و خدمات فعال سلامت».

ارزش‌ها

«تجلی صفات عالیه تعهد به اخلاق اسلامی حرفه‌ای، کارآمدی، و برخورداری از مهارت و شایستگی‌های متناسب با نیازهای مناطق مختلف کشور، در نیروی انسانی»، «ارائه مراقبت‌ها و خدمات مبتنی بر اصول و ارزش‌های انسانی ـ اسلامی»، «نهادینه‌سازی اصول و ارزش‌های انسانی و اسلامی در جامعه»، «آگاه‌سازی مردم از حقوق و مسئولیت‌های اجتماعی

* این سند محصول مذاکرات علمی انجام شده در فرهنگستان علوم پزشکی است که توسط هیئت رییسه جمع‌بندی و در معاونت علمی تنظیم شده است.

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-24]

سلامت خود»، «عدالت در سلامت»، «استفاده از ظرفیت محیط‌های ارائه خدمات و مراقبت‌های سلامت برای رشد معنویت و اخلاق اسلامی در جامعه»، «ترویج سبک زندگی اسلامی ـ ایرانی»، «تحکیم بنیان خانواده»،رفع موارد تنش‌آفرین در زندگی فرد و اجتماعی»، «ترویج آموزش‌های اخلاقی و معنوی»، «ممانعت از تقاضای القایی و مبارزه مستمر با تعارض منافع»، «ترویج تصمیم‌گیری و اقدام مبتنی بر یافته‌های متقن و علمی و استانداردها»، و «تسری شیوه جهادی در همه شئون، به‌ویژه مدیریت‌ها».

راهبردها و اقدامات ملی

۱. تعهد اعتقادی، اخلاقی و سیاسی مسئولان نسبت به شبکه بهداشتی درمانی، گسترش، ارتقا، تعمیق و روآمدی آن.
۲. رصد کلان نظام سلامت از نظر نحوه اجرای قوانین و مقررات مرتبط با نظام مراقبت‌های اولیه بهداشتی درمانی کشور («قانون اساسی نظام جمهوری اسلامی ایران»، «سیاست‌های کلی سلامت ابلاغی مقام معظم رهبری»، «قانون تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی»، »قانون تشکیلات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی»، «قوانین برنامه پنجساله چهارم، پنجم و ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران»).
۳. احیا و ارتقای آموزش و آموزشگاه‌های بهورزی برپایه اصول اولیه، نیازهای جدید و آینده.
۴. ارتقای منزلت اجتماعی و تحکیم جایگاه شغلی بهورزان و تأکید بر بومی بودن و تمام وقتی.
۵. تأکید بیشتر بر حوزه‌های ضروری مانند سلامت روان، سلامت اجتماعی، سلامت معنوی اسلامی، عوامل اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر سلامت، بیماری‌های غیرواگیر، بیماری‌های بازپدید و نوپدید، حوادث و بلایا و ... و ارائه آموزش‌ها، تأمین لوازم، و سایر حمایت‌های مورد نیاز.
۶. تأکید بیشتر بر نقش بهورزان در ارتقای سواد و فرهنگ سلامت جامعه و تعیین‌کننده‌های اجتماعی سلامت و پاسخگو بودن آنان در این راستا.
۷. گسترش شبکه بهداشتی درمانی به همه مناطق کشور اعم از روستایی، حاشیه شهرها، مناطق شهری و کلان شهرها.
۸. تجهیز شبکه بهداشتی درمانی در تمام سطوح به فناوری اطلاعات روزآمد، فقط در قالب یک شبکه فراگیر ملی اطلاعات نظام سلامت.
۹. احیا و تقویت برنامه رابطان بهداشتی (باز تعریف وظایف و نقش‌ها، آموزش، نظارت و ...)
۱۰. استمرار و ارتقای نظارت بر عملکرد در تمام سطوح شبکه بهداشتی درمانی.
۱۱. ابتنای نظام اقتصاد مقاومتی سلامت برپایه شبکه بهداشتی درمانی کشور، با استفاده از ظرفیت‌های نظام بیمه سلامت و نه تنها بیمه درمانی، هدفمندی یارانه‌ها، وضع مالیات بر کالاها و خدمات زیان‌آور سلامت، مشارکت مردم، اجتناب از برون‌سپاری در حد مقدور و اعمال نظارت ویژه و ...
۱۲. تحول و ارتقای نظام آموزش عالی سلامت از طریق تعمیم و تعمیق ادغام آموزش پزشکی در همه سطوح مراقبت‌ها و خدمات سلامت، از جمله آموزش در جامعه با تأکید بر مناطق محروم (آموزش پزشکی جامع‌نگر).
۱۳. ادغام پژوهش‌های سلامت در شبکه بهداشتی درمانی (به عنوان محیط اصلی پژوهش) و اولویت داشتن پژوهش‌های نظام سلامت[1]
۱۴. تأمین استقلال مالی و اداری و اولویت دادن به تخصیص اعتبارات شبکه بهداشتی درمانی و منع اکید هر نوع هزینه کرد اعتبارات بهداشتی در امور درمانی و نظایر آن.

Advocacy Paper

The Necessity to Expand, Upgrade and Update the Country's Health Care Network*

Abstract

Expansion of the health care network has begun and it guarantees basic health care of the community, with priority to rural and deprived areas of the country. Considering the network's role in recent outbreaks of the coronavirus, and the high probability of recurrence or similar event, there is a need for an accountable and transparent system to be developed and regularly updated. The following principles should be considered: moral and political commitment of officials of the health care network, monitoring the health system, promotion of health in schools, sustainability of the job of health workers, equipping the health care network, strengthening the health volunteers program, monitoring all levels of the health care network performance, establishing a resilient economic health system, improving the health education system, integrating health research into the health care network, and provision of financial and administrative independency.

Keywords: Delivery of Health Care, Health Policy, Health Services

1. Health System Research (HSR)

* The backbone of this document is scientific discussion in Academy of Medical Sciences. The conclusion is made by the Board of Directors and the Vice President of Academy sets it.

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-24]